

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

9 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 9 maja 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Z.W. i D.W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 19 czerwca 2020 r., I ACa 690/19,

w sprawie z powództwa Z.W. i D.W.

przeciwko C.

o zapłatę,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Władysław Pawlak

Agnieszka Piotrowska

Dariusz Zawistowski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo powodów Z.W. i D.W. o zasądzenie od C. kwoty 194 911 zł z ustawowymi odsetkami z tytułu należności za wykonane przez powodów roboty budowlane.

Sąd Okręgowy ustalił, że powodowie w ramach prowadzonej działalności gospodarczej 1 października 2012 r. zawarli z pozwanym umowę o roboty budowlane obejmującą adaptację pomieszczeń poddasza na pomieszczenia biurowe w budynku przy ul. [...] w S. Powodowie mieli wykonać prace rozbiórkowe i budowlane, wykonać instalacje centralnego ogrzewania, wodno-kanalizacyjną oraz elektryczną i teletechniczną. Ustalony wstępnie koszt robót nie uwzględniał wykonania instalacji wodnokanalizacyjnej oraz elektrycznej i teletechnicznej. Pozwany dodatkowo zlecił ustnie powodom wykonanie prac remontowych w pomieszczeniach przedszkola mieszczącego się w tym samym budynku. Ich wartość określono na 35.266 zł. Strony ustaliły, że za wykonanie prac dodatkowych powodom będzie przysługiwało dodatkowe wynagrodzenie według późniejszych ustaleń stron. Powodowie ocenili wartość robót wykonanych na zlecenie pozwanego przy adaptacji poddasza na 237 879 zł, a pozwany zapłacił za te prace 78 234 zł. Wartość prac w przedszkolu powodowie wycenili na 99 566 zł, a pozwany zapłacił 64 300 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powodów nie zasługiwało na uwzględnienie. Wskazał, że w sprawie było sporne, w jaki sposób powinien zostać rozliczony wykonany przez powodów remont poddasza i przedszkola. W ocenie Sądu pierwszej instancji strony zawarły dwie umowy o wykonanie remontu budynku. Uzgodniły wynagrodzenie ryczałtowe za remont pomieszczeń przedszkola. Podejmując negocjacje dotyczące wykonania tego remontu pozwany przedstawił powodom zakres remontu oraz kwotę, jaką dysponuje. Bezsporne jest, że powodowie przeanalizowali zakres prac oraz zaproponowali zmiany, w szczególności w zakresie zamówienia mebli metalowych, co miało wpływ na zwiększenie kosztów remontu. W trakcie wykonywania prac i po ich zakończeniu powodowie wystawili cztery faktury na łączną kwotę 64.300 zł, które zostały przez pozwanego zapłacone. W tej sytuacji zdaniem Sądu pierwszej instancji brak było podstaw do dopłaty powodom za wykonane prace, zwłaszcza że koszt robót oszacowany przez biegłego praktycznie odpowiada zapłaconej powodom kwocie.

Odnośnie umowy dotyczącej remontu poddasza i gabinetu wicedyrektora pisemna umowa zawarta przez strony nie pozwala na jednoznaczne dokonanie rozliczeń i należało posilkować się ustnymi ustaleniami stron oraz ich postawą po zakończeniu prac. Zgodnie z § 7 umowy rozliczenie za roboty miało być dokonane według fizycznie wykonanej ilości i zakresu robót, wraz z wbudowanymi materiałami, a wstępny koszt robót według kosztorysu ofertowego oznaczono na około 90.000 zł, bez instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej i teletechnicznej, grzejników oraz wykonania łazienki. Sąd Okręgowy podkreślił, że do umowy nie został dołączony kosztorys ofertowy, więc nie ma możliwości określenia sposobu kalkulacji wynagrodzenia. Powodowie wprawdzie dołączyli kosztorys ofertowy, lecz został on sporządzony dwa tygodnie po podpisaniu umowy i nie został zaakceptowany przez pozwanego. W tej sytuacji zasadą powinno być sporządzenie przez strony protokołu odbioru robót, wraz z obmiarem, przy uwzględnieniu zabudowanych materiałów dostarczonych przez powodów i uzgodnionego poziomu kosztów robocizny oraz kosztów pośrednich, a także ustalenie na tej podstawie ostatecznej wysokości wynagrodzenia powodów.

Powodowie byli przez pozwanego informowani o wysokości środków, które pozwany może przeznaczyć na remont i o tym, że by móc remont sfinansować pozwany zamierza korzystać z darowizn materiałowych. W trakcie wykonywania robót pozwany regularnie płacił za wszystkie wystawiane faktury. Nie było w tym zakresie żadnych wątpliwości lub opóźnień, natomiast po zakończeniu prac powodowie nie zgłosili chęci przeprowadzenia odbioru i inwentaryzacji prac oraz nie składali dalszych faktur, potwierdzając wobec przedstawiciela pozwanego zakończenie inwestycji. W tej sytuacji należało uznać, że strony zgodnie ustaliły, iż zapłacona przez pozwanego kwota odpowiada żądaniom pozwanych. Kwota ta wprawdzie jest niższa od rzeczywistej wartości prac o 41.550,91 zł, lecz powodowie odstąpili od żądania tejże kwoty, mając na uwadze, iż pozwany jest organizacją kościelną, której celem jest niesienie pomocy ubogim i nie dysponuje stałymi dochodami. Powodowie pozostawali w zażyłych stosunkach z przedstawicielem pozwanego, korzystając z darowizn od osób fizycznych i prawnych, w tym prowadzących działalność gospodarczą.

Sąd Okręgowy wskazał także, że powodowie w tym samym czasie rozpoczęli inwestycję związaną z budową Domu Matki i Dziecka w S. Wartość tej inwestycji była dużo większa, a powodowie, jak wynika z protokołu z 29 sierpnia 2014 roku, otrzymywali na bieżąco zaliczki i w sumie uzyskali kwotę o około 176.000 zł większą, niż wartość faktycznie wykonanych prac. Oceniał zatem, że brak było uzasadnionych przyczyn dla ponad rocznej zwłoki powodów w rozliczeniu inwestycji. Mając to na względzie Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo w całości.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2020 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację powodów. W ocenie Sądu drugiej instancji ustalenia faktyczne zostały przez Sąd Okręgowy poczynione prawidłowo, w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy i szczegółowo przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Ustalenia te Sąd drugiej instancji przyjął za własne, bez konieczności ich ponownego przytaczania. Nie budziła też wątpliwości Sądu drugiej instancji dokonana przez Sąd pierwszej instancji ocena wiarygodności dowodów, przedstawiona w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia.

Sąd drugiej instancji w świetle ustalonych okoliczności przyjął, że strony ustaliły, iż rozliczenie inwestycji objętej pozwem zostało dokonane w marcu 2013 r., kiedy to wpłynęła do pozwanego ostatnia faktura z dnia 7 października 2013 r., dotycząca inwestycji objętej umowami i została ona należycie zaksięgowana przez pozwanego oraz zapłacona. Strony ustaliły, że w ramach posiadanych przez pozwanego środków, ta inwestycja została ostatecznie rozliczona. Nie bez znaczenia były relacje towarzyskie pomiędzy powodem a przedstawicielem pozwanego, które tym bardziej przemawiają za przyjęciem stanowiska o zakończeniu rozliczeń prac objętych umowami wskazanymi w pozwie i podjęciem przez strony dalszych wspólnych przedsięwzięć. Strony podjęły decyzję o kontynuowaniu współpracy przy realizacji Domu Matki i Dziecka w S. Ta umowa została jednak rozwiązana w związku z odstąpieniem od umowy przez pozwanego w dniu 15 lipca 2014 r. Między stronami doszło bowiem do konfliktu na tle terminowości realizacji prac przez powodów. Powodowie wystawili wówczas pozwanemu faktury dnia 31 lipca 2014 r., dotyczące dodatkowych rozliczeń poprzednich umów, bez wyszczególnienia, jakich konkretnie prac dotyczą, z zaznaczeniem jedynie, że dotyczą robót i materiałów związanych z

remontem pomieszczeń biurowych budynku pozwanego oraz robót remontowych przedszkola „[...]”.

Koszty remontu przedszkola zostały w całości pokryte przez dotychczas wypłacone powodowi sumy, odpowiadające wartości faktycznie wykonanych prac. Pozostała należność wyniosłaby ewentualnie 41550,91zł. Jednakże zgodnie z ustaleniami stron powodowie nie rozliczali już z pozwanym dalszych należności w zamian za zaangażowanie ich w kolejną inwestycję. Jej rozliczenie nie było objęte postępowaniem, jednakże ustalenie przez Sąd Okręgowy wystąpienia z tego tytułu nadpłaty w wysokości 176 127,44 zł brutto nie było bezpodstawne, jak wskazano to w apelacji. Sąd drugiej instancji uznał motywację wystawienia przez powodów dalszych faktur, po upływie 9 miesięcy od zakończenia inwestycji i bieżącego uregulowania wszystkich wystawionych pozwanemu faktur, za nieprzekonywującą. W świetle relacji łączących strony oraz czasu i sposobu zakończenia kolejnej inwestycji z ich udziałem, zasadne było rozumowanie sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym powodowie dopiero gdy przekonali się, że nie mogą liczyć na dalsze zamówienia i finansowanie kolejnych inwestycji przez pozwanego, starali się postąpić wbrew dotychczasowym uzgodnieniom, by zyskać należności, których się rzekli w zamian za kolejne kontrakty. Pozwany był postrzegany przez powodów jako rzetelny partner, bowiem wszelkie wystawiane faktury regulował na bieżąco i podlegały one ścisłemu zaksięgowywaniu.

Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadny zarzut naruszenia art. 405 k.c. Powodowie wywodzili swoje roszczenie z umów łączących strony, w formie pisemnej i ustnej. Byli reprezentowani w toku procesu przez profesjonalnego pełnomocnika, który sporządził pozew. Bezzasadne było oczekiwanie ze strony powodów poszukiwania przez sądy obu instancji innych podstaw faktycznych dochodzonego roszczenia oraz zastosowania dla ich oceny innych regulacji prawnych niż dotyczące żądania pozwu. Rolą sądu nie jest bowiem poszukiwanie faktów uzasadniających możliwość uwzględnienia dochodzonego roszczenia i podstaw prawnych służących jego usprawiedliwieniu. Należy to do obowiązków strony inicjującej proces w celu dochodzenia swoich praw.

Bezzasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 630 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie do ustalenia wysokości należnego powodom wynagrodzenia za wykonanie remontu przedszkola. Przepis ten dotyczy umowy o dzieło i nie ma w świetle art. 656 w zw. z art. 658 k.c. zastosowania do umowy o remont budowlany. Sąd pierwszej instancji należycie ustalił i zakwalifikował w tym zakresie treść umów łączących strony. Powodowie powołujący się na swój profesjonalizm i doświadczenie w występowaniu w obrocie gospodarczym, winni byli natomiast zadbać o odpowiednią formę i treść zawieranego stosunku obligacyjnego. W sytuacji, gdy tego zaniechali, zaistniała konieczność badania ustnych ustaleń stron uzupełniających ich uzgodnienia pisemne, co zostało dokonane właściwie, w oparciu o zaoferowany materiał dowodowy. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny oddalił apelację powodów jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

Powodowie w skardze kasacyjnej zarzucili naruszenie prawa materialnego, art. 405, art. 630 § 1 i art. 60 k.c., oraz naruszenie przepisów postępowania, art. 379 pkt 4, art. 387 § 2¹, art. 382 w zw. z art. 233 i art. 278 k.p.c. Skarżący wniesli o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W skardze kasacyjnej powódki zarzucono nieważność postępowania spowodowaną przez sprzeczny z prawem skład Sądu drugiej instancji. W jej uzasadnieniu wskazano, że w składzie orzekającym, który wydał wyrok zaskarżony skargą kasacyjną, brała udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Katowicach w wadliwym postępowaniu nominacyjnym prowadzonym z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3., dalej - ustawa z 8 grudnia 2017 r.).

W uchwale składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34, - dalej – uchwała z 23 stycznia 2020 r.) Sąd Najwyższy stwierdził, że w przypadku powołań do pełnienia urzędu sędziego w sądach powszechnych może zachodzić sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., gdy

w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym powyższa uchwała stanowi zasadę prawną, od której Sąd Najwyższy nie odstąpił w przepisany trybie (art. 88 ustawy o SN). W orzecznictwie Sądu Najwyższego stwierdzono wielokrotnie, że uchwała z dnia 23 stycznia 2021 r. zachowuje moc wiążącą mimo wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r., III KK 75/20 i IV KK 110/20, z dnia 22 grudnia 2020 r., IV KK 516/20, z dnia 21 maja 2020 r., III KO 15/20, z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, nr 10, poz. 41, z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21 i II KO 30/21, z dnia 18 stycznia 2022 r., I KZ 61/21, z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22 i III CO 37/22, z dnia 30 grudnia 2021 r., I CSK 197/20, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21, uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, OSNP 2022, nr 10, poz. 95 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNKW 2022, nr 6, poz. 22). W orzeczeniach tych podkreślono, że uchwały Sądu Najwyższego nie są źródłem prawa i nie mają charakteru normatywnego, a Trybunał Konstytucyjny w świetle regulacji zawartej w art. 175 i art. 183 ust. 1 Konstytucji RP nie ma uprawnień do wkraczania w sferę orzecznictwa sądów.

Również w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznano, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61) nie doprowadził do uchylenia skutków uchwały połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (zob. m.in. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 lipca 2021 r., nr 43447/19, Reczkowicz przeciwko Polsce, z dnia 8 listopada 2021 r., nr 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce i z dnia 3 lutego 2022 r., nr 1469/20 i Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce).

Nie można jednocześnie pominąć, że po wydaniu przez Sąd Najwyższy uchwały z 23 stycznia 2020 r. zostało wydanych wiele orzeczeń Sądu Najwyższego,

Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, których treść wskazuje jednoznacznie, że wadliwość postępowań nominacyjnych prowadzonych z udziałem KRS ukształtowanej przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. ma charakter oczywisty i rażący. Przykładowo w wyrokach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 8 listopada 2021 r., nr 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce i z dnia 3 lutego 2022 r., nr 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce, stwierdzono, że z powodu udziału w postępowaniu nominacyjnym na urząd sędziego Sądu Najwyższego Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r., interwencji władzy ustawodawczej w toczące się postępowanie nominacyjne, w celu pozbawienia praktycznego znaczenia kontroli sądowej wyniku tego postępowania i wręczenia przez Prezydenta RP aktu powołania do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego, mimo wcześniejszego wstrzymania przez Naczelny Sąd Administracyjny wykonania uchwały Krajowej Rady Sądownictwa o przedstawieniu kandydatów do powołania do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego i w związku z następczym uchYLENIEM tej uchwały przez Naczelny Sąd Administracyjny, doszło do podważenia legitymacji sądu utworzonego z powołanych w ten sposób sędziów. W konsekwencji Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych i Sąd Najwyższy – Izba Cywilna, orzekający w składach złożonych z powołanych w ten sposób sędziów, został pozbawiony przymiotu sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, dalej – „Konwencja”), co skutkowało naruszeniem tego postanowienia przez Rzeczpospolitą Polską. Europejski Trybunał Praw Człowieka przyjął również, że stwierdzone wady w postępowaniach nominacyjnych na urząd sędziego Sądu Najwyższego mają charakter systemowy i będą rzutować na badanie podobnych skarg złożonych lub kierowanych do Trybunału w przyszłości. Wskazana wyżej wadliwość postępowań nominacyjnych jest zasadniczo wynikiem ich prowadzenia przez wadliwie ukształtowaną Krajową Radę Sądownictwa, co rzutuje w sposób jednoznaczny także na wadliwość postępowań nominacyjnych dotyczących powołań na stanowiska sędziowskie w sądach powszechnych.

Należy przyjąć, że dokonanie przez sąd prawidłowo oceny, czy skład sądu był sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. musi uwzględniać zarówno wymogi przewidziane dla sądu w Konstytucji, jak i standard sądu ustanowionego ustawą określony przez art. 6 Konwencji.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22 wskazano, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego standard konwencyjny nie tylko nie koliduje z normami wyrażonymi w Konstytucji RP, lecz wyznacza swoiste minimum zdatne do zaakceptowania z punktu widzenia wymagań stawianych w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP (zob. także wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2014 r., K 6/13, OTK-A 2014, nr 3, poz. 29, z dnia 7 września 2004 r., P 4/04, OTK-A 2004, nr 8, poz. 81 i z dnia 19 lutego 2008 r., P 48/06, OTK-A 2008, nr 1 poz. 4).

W judykaturze Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej podkreśla się, że art. 47 akapit drugi Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP) odpowiada art. 6 ust. 1 Konwencji, a poziom ochrony w nim przewidziany nie może być niższy niż gwarantowany przez art. 6 ust. 1 tej Konwencji, zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (zob. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 29 lipca 2019 r., Postępowanie karne przeciwko Massimowi Gambinowi i Shpetimowi Hyce, C-38/18, EU:C:2019:628, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo, z dnia 19 listopada 2019 r., C-585/18, C-624/18 i C-625/18 A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz C.P. i D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu, ECLI:EU:C:2019:982, z dnia 26 marca 2020 r. Erik Simpson przeciwko Radzie Unii Europejskiej i HG przeciwko Komisji Europejskiej, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 72, z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych – powołanie), C-487/21: EU:C:2021:798, pkt 123 oraz z dnia 29 marca 2022 r., C-132/20, BN, DM, EN przeciwko Getin Noble Bank S.A., EU:C:2022:235). Zgodnie bowiem z art. 52 ust. 3 KPP w zakresie, w jakim Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w Konwencji, ich znaczenie i zakres są takie same, jak praw przyznanych przez tę Konwencję. Ma to podstawowe znaczenie dla określenia wymogów wyznaczających standard sądu, o którym mowa w art. 19 ust. 1 drugi akapit Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 47 KPP.

W orzecznictwie TSUE wskazano, że postanowienia Konwencji stanowią element krajowego porządku prawnego, a Rzeczpospolita Polska jest zobowiązana na podstawie art. 9 w związku z art. 91 Konstytucji RP do przestrzegania wiążącego ją prawa międzynarodowego i ponoszenia związanej z tym prawnomiędzynarodowej odpowiedzialności (w tym wynikającej z art. 34 i art. 46 ust. 1 w związku z art. 19 Konwencji). Zgodnie z art. 27 Konwencji o prawie traktatów, sporządzonej w Wiedniu 23 maja 1969 r. (Dz. U. 1990 r. Nr 74, poz. 439), umawiające się państwa nie mogą powoływać się na postanowienia prawa wewnętrznego dla usprawiedliwienia niewykonywania przez nie zawartego traktatu. Z tego względu prawa gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 Konwencji, w kształcie wynikającym z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz prawa do sądu, o którym mowa w art. 19 ust. 1 drugi akapit Traktatu o Unii Europejskiej, w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, nie może ubezskuteczyć wyrok Trybunału Konstytucyjnego, mimo normy wyrażonej w art. 190 ust. 1 Konstytucji, a orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie mogą zwolnić Rzeczypospolitej Polskiej z odpowiedzialności za przestrzeganie zobowiązań traktatowych (międzynarodowych), co wynika z art. 27 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów w zw. z art. 46 Konwencji i art. 258-259 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Wielka Izba) z dnia 15 marca 2022 r., nr 43572/18, Grzęda przeciwko Polsce, i z dnia 6 października 2021 r., C-487/19, W.Ż.).

Na gruncie przepisów traktowych Unii Europejskiej Trybunał Sprawiedliwości podkreślał wielokrotnie, że zasada skutecznej ochrony prawnej, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, do której odnosi się art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, stanowi zasadę ogólną prawa Unii, wywodzoną z tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich, wyrażoną w art. 6 i 12 Konwencji, a obecnie potwierdzoną w art. 47 KPP. Przy wyborze swojego modelu ustrojowego państwa członkowskie zobowiązane są do przestrzegania wymogów niezależności sądów, który wynika z art. 2 i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE. Są zatem zobowiązane nie dopuszczać do pogorszenia, z punktu widzenia wartości państwa prawnego, swojego ustawodawstwa w dziedzinie organizacji wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii fakt powoływania się przez państwo członkowskie na

przepisy prawa krajowego, choćby rangi konstytucyjnej, nie może naruszać jedności i skuteczności prawa Unii. Trybunał Sprawiedliwości posiada wyłączną kompetencję do dokonywania ostatecznej wykładni prawa Unii, to do niego należy w ramach wykonywania tej kompetencji sprecyzowanie zakresu zasady pierwszeństwa prawa Unii, w świetle właściwych przepisów tego prawa, w związku z czym ów zakres nie może zależeć od wykładni przepisów prawa krajowego ani od wykładni przepisów prawa Unii, przyjętej przez sąd krajowy, która różni się od wykładni Trybunału (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 5 czerwca 2023 r., skarga Komisji przeciwko Polsce, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, pkt 69-80 i powołane tam orzecznictwo).

Powyższe stanowisko dotyczy oceny skutków rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego z 10 marca 2022 r., K 7/21 (OTK-A 2022, poz. 24), co potwierdzono jednoznacznie w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 6 października 2022 r., skarga nr 35599/20, Juszcyszyn przeciwko Polsce (pkt 206-209), a odpowiednio odnosi się także do oceny skutków orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego z dnia z 14 lipca 2021 r., P 7/20 (OTK-A 2021, poz. 49), z dnia 7 października 2021 r., K 3/21 (OTK-A 2022, poz. 65), z dnia 24 listopada 2021 r., K 6/21 (OTK-A 2022, poz. 9) i z dnia 10 marca 2022 r., K 7/21 (OTK-A 2022, poz. 24). Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze powyższe wyroki należy kwalifikować jako orzeczenia nieistniejące, a w każdym razie jako orzeczenia pozornie zakresowe, a w rzeczywistości orzeczenia interpretacyjne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2017 r., III PZ 11/17, OSNP 2018, nr 7, poz. 93). Orzeczenia te nie powodują utraty mocy obowiązującej przepisów, a więc nie wiążą niezawisłych sądów, w szczególności Sądu Najwyższego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2009 r., zasada prawna, III PZP 2/09, OSNP 2010, nr 9-10, poz. 106 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2010 r., IV CO 37/09, OSNC 2010, nr 12, poz. 166 i z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 10/23, niepubl.).

Powołane wyżej wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wymagają, aby na gruncie postępowań sądowych wykładnia przepisów była dokonywana prokonwencyjnie, w tym przez odpowiednie zastosowanie przewidzianych

w procedurach sądowych instytucji, w celu zapobieżenia dalszym naruszeniom praw gwarantowanych przez Konwencję. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w której ustawodawca krajowy uchyla się od obowiązku zmiany przepisów w celu urzeczywistnienia stanowiska wyrażonego przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. Przedstawione stanowisko judykatury nakazuje stwierdzenie, że w odniesieniu do osób powołanych na urząd sędziego w postępowaniach nominacyjnych prowadzonych przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., zachowała aktualność uchwała składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, zmierzająca do urzeczywistnienia standardu sądu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 Konwencji.

Na każdym składzie sądu ciąży obowiązek przeciwdziałania powstaniu nieważności postępowania i uwzględniania jej z urzędu na każdym etapie postępowania. Na gruncie prawa Unii Europejskiej, z zasady pierwszeństwa prawa Unii, wynika natomiast zasada zobowiązująca sąd krajowy, do którego kompetencji należy stosowanie przepisów prawa Unii, do zapewnienia pełnej skuteczności wymogów tego prawa w zawisłym przed nim sporze. W szczególności sąd krajowy powinien odstąpić od stosowania, z mocy własnych uprawnień, wszelkich uregulowań lub praktyk krajowych, które są sprzeczne z bezpośrednio skutecznym przepisem prawa Unii, bez konieczności żądania uprzedniego zniesienia tych uregulowań lub praktyk w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym oraz bez konieczności oczekiwania na takie uchylene. Dotyczy to m.in. art. 47 KPP, który ma skutek bezpośredni (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 5 czerwca 2023 r., skarga Komisji przeciwko Polsce, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, pkt 228 i 229).

Istotne znaczenie należy przypisać wyrokowi Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielkiej Izby) z dnia 21 grudnia 2023 r., C – 718/21, L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, w którym Trybunał orzekł, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) postanowieniem z dnia 20 października 2021 r. jest niedopuszczalny. Podstawą wydania wyroku tej treści było stwierdzenie przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, że skład orzekający, który przedstawił

pytanie prejudycjalne, złożony z osób powołanych do orzekania w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, nie stanowi sądu w rozumieniu art. 267 TFUE. Powyższe stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej było wynikiem oceny, że postępowanie nominacyjne osób powołanych do orzekania w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych było wadliwe w stopniu wykluczającym spełnienie przez sąd złożony z tych osób wymogów sądu bezstronnego, niezawisłego i utworzonego uprzednio na mocy ustawy, wynikających z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, w szczególności z uwagi na status Krajowej Rady Sądownictwa utworzonej na mocy ustawy z 8 grudnia 2017 r., która pozbawiła ten organ cech niezależności (zob. w szczególności pkt 58 wyroku)

Stanowisko wyrażone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r. odnosi się wprost do osób powołanych do orzekania w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Ma ono jednak, z uwagi na stwierdzone przez TSUE przyczyny wadliwości postępowania nominacyjnego prowadzonego przez nieprawidłowo ukształtowaną KRS, które pozbawiają ten organ cech niezależności, odpowiednie odniesienie do wszystkich osób powołanych do pełnienia urzędu sędziego z jej udziałem.

Standard sądu niezawisłego, bezstronnego i utworzonego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE jest tożsamy ze standardem określonym w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Skład sądu, który nie odpowiada wymogom wynikającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji nie może zaś stanowić sądu właściwego, niezależnego i spełniającego wymóg bezstronności. Z przyczyn wyżej wskazanych udział Krajowej Rady Sądownictwa utworzonej na mocy ustawy z 8 grudnia 2017 r. w procesie nominacyjnym sędziów sądów powszechnych nakazuje, aby w każdym takim przypadku została przeprowadzona przez właściwy sąd z urzędu ocena bezstronności i niezawisłości sądu, w którego składzie uczestniczy osoba powołana do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały nieprawidłowo ukształtowanej KRS. Artykuł 45 ust. 1 Konstytucji gwarantuje bowiem każdemu prawo do rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd. Podobną gwarancję zawiera art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Orzekanie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony na mocy ustawy stanowi podstawę realizacji prawa do rzetelnego procesu, które należy do praw podstawowych

jednostki. Ocena w tym zakresie powinna być dokonywana z uwzględnieniem utrwalonego już w judykaturze stanowiska, że sam udział osoby powołanej na stanowisko sędziego w sądzie powszechnym, w wyniku postępowania nominacyjnego prowadzonego z udziałem KRS utworzonej na mocy ustawy z 8 grudnia 2017 r. nie stanowi wystarczającej przesłanki do stwierdzenia braku jej bezstronności i niezawisłości.

Dla dokonania oceny, czy skład sądu jest zgodny z przepisami prawa istotne znaczenie ma stwierdzenie, czy osoba zasiadająca w składzie sądu wzięła udział w postępowaniu nominacyjnym z udziałem KRS utworzonej na mocy ustawy z 8 grudnia 2017 r., mając pełną świadomość, że utworzenie tego organu nastąpiło z naruszeniem przepisów Konstytucji, co pozbawiło ten organ cech niezależności. Należy przyjąć, że taką świadomość miały z pewnością osoby, które brały udział w postępowaniu nominacyjnym po wydaniu przez Sąd Najwyższy powołanej wyżej uchwały z 20 stycznia 2020 r.

Żadna z osób tworzących skład Sądu, który wydał wyrok zaskarżony skargą kasacyjną nie została powołana na stanowisko sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Katowicach po dniu 20 stycznia 2020 r. W skardze kasacyjnej nie powołano zaś żadnych okoliczności odnoszących się do konkretnego postępowania nominacyjnego przeprowadzonego z udziałem KRS utworzonej na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., mogących stanowić podstawę do dokonania oceny bezstronności i niezawisłości Sądu, w którego składzie brała udział osoba wskazana do pełnienia urzędu sędziego w takim postępowaniu, poza odwołaniem się do chwili powołania członka składu do pełnienia urzędu sędziego po rządach ustawy z 8 grudnia 2017 r. Z kolei analiza dokumentacji dotyczącej postępowania nominacyjnego prowadzonego przez KRS nie daje podstaw do stwierdzenia, że podjęcie uchwały dotyczącej powołania do pełnienia urzędu sędziego Sądu Apelacyjnego w Katowicach sędziego, którego dotyczył zarzut skargi kasacyjnej było wynikiem pozamerytorycznej oceny jego kandydatury. Z tych względów brak było podstaw do stwierdzenia, że skład Sądu Apelacyjnego był sprzeczny z przepisami prawa, co stanowiło podstawę zarzutu nieważności postępowania.

Zawarty w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 630 k.c. przez jego zastosowanie był nieuzasadniony i niezrozumiały w sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji stwierdził jednoznacznie, że przepis ten „dotyczy umowy o dzieło i nie ma w świetle art. 656 kc w zw. z art. 658 kc zastosowania do umowy o remont budowlany”.

Zarzut naruszenia art. 382 w zw. z art. 233 i art. 278 k.p.c. był nieuzasadniony. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Uzasadnioną podstawą skargi kasacyjnej nie mógł być zatem zarzut oparty o stwierdzenie, że Sąd Apelacyjny za podstawę swojego rozstrzygnięcia przyjął określone ustalenia faktyczne. Jednocześnie, wbrew stanowisku skarżących, Sąd drugiej instancji nie przyjął, że powodowie otrzymali za wykonane prace wynagrodzenie odpowiadające wartości wykonanych robót. Sąd Apelacyjny zaaprobował bowiem ustalenia Sądu Okręgowego, z których wynikało, że łączna wartość prac remontowych poddasza wyniosła 119 784,91 zł, a pozwany opłacił wystawione przez powodów faktury zaliczkowe na kwotę łącznie 77 766zł. Z tego względu wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że „pozostała należność wyniosłaby ewentualnie 41 550,91 zł” i stwierdził, iż tej kwoty powodowie nie rozliczali już z pozwanym, gdyż zgodnie z ustaleniami stron powodowie nie rozliczali już z pozwanym dalszych należności „w zamian za zaangażowanie ich w kolejną inwestycję”.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie podziela oceny Sadu Okręgowego, iż powyższe ustalenia stron należy potraktować jako darowiznę powodów na cele kościelne. Oceniał, że wystawienie przez powodów kolejnych faktur, dopiero w chwili, kiedy powodowie przekonali się, iż nie mogą liczyć na dalsze zamówienia i finansowanie kolejnych inwestycji, należy ocenić jako działania zmierzające do uzyskania należności, których się zrzekli. Stanowisko Sądu Apelacyjnego w tym zakresie zostało zasadnie zakwestionowane przez skarżących.

W skardze kasacyjnej zasadnie zarzucono, że Sąd drugiej instancji nie wskazał należycie podstawy prawnej rozstrzygnięcia, gdyż samo stwierdzenie o zrzeczeniu się przez powodów przysługujących im należności nie wskazuje na

dokonanie prawidłowej oceny prawnej ustalonych okoliczności faktycznych. Jednocześnie Sąd Apelacyjny, mimo odmiennej oceny prawnej niż przyjęta przez Sąd Okręgowy, nie wskazał konkretnych okoliczności, które uzasadniały dokonanie oceny o zrzeczeniu się przez powodów należności przysługujących im wobec pozwanego. Nie przytoczył też żadnej argumentacji wskazującej na przeprowadzenie w tym zakresie analizy ustalonych okoliczności faktycznych na gruncie art. 60 i 65 k.c.

Z tych względów, wobec częściowej zasadności zarzutów zawartych w skardze kasacyjnej, zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

Władysław Pawlak   Agnieszka Piotrowska   Dariusz Zawistowski